

MINISTARSTVO ZNANOSTI
I OBRAZOVANJA
REPUBLIKE HRVATSKE

ŽUPANIJSKO NATJECANJE IZ BIOLOGIJE 2024.

3. skupina
(1. razred SŠ)

Zaporka natjecatelja			
SUDIONIK NATJECANJA U (zaokružiti)	ZNANJU	PROJEKTU	
USPJEH NA NATJECANJU	Ukupan mogući broj bodova	Broj postignutih bodova	Postotak riješenosti
	50		
Potpisi članova povjerenstva			
1.			
2.			
3.			
Mjesto		Datum	29. veljače 2024.

Napomena:

Za rješavanje pisane zadaće imaš na raspolaganju **90 minuta**.

Odgovori se upisuju isključivo u Obrazac za odgovore. Moraju biti napisani isključivo **plavom kemijskom olovkom**. Oni napisani grafitnom ili kemijskom olovkom koja se može brisati, neće se uzimati u obzir pri bodovanju, kao ni odgovori koji nisu čitko i jasno napisani.

Odgovori na Obrascu **ne smiju** se prepravljati ili brisati korektorom. **Ispravljeni odgovori neće biti vrednovani.**

Za vrijeme pisanja zadaće nije dopuštena uporaba mobitela ni napuštanje prostorije u kojoj se provodi natjecanje.

Pri rješavanju zadataka možeš upotrebljavati prazne prostore u pisanoj zadaći, ali se te bilješke ni rješenja **neće bodovati**. Bodovat će se **isključivo rješenja upisana u Obrazac za odgovore**.

Ukupan broj bodova za pojedini zadatak naznačen je u polju uz svaki zadatak.

Ova stranica pisane zadaće pričvršćuje se uz Obrazac za odgovore.

I. SKUPINA ZADATAKA

U Obrazac za odgovore upiši na odgovarajuće mjesto slovo JEDNOGA točnog odgovora. Ako je upisano više odgovora, zadatak NE donosi bodove.

1.	Koji je od navedenih organizama biljka koja nastanjuje bentos?	1. pitanje
	A. kaulerpa B. posidonija C. morska salata D. jadranski bračić E. jadranski klobučić	1
2.	Koja od navedenih životinja u hranidbenoj mreži može biti potrošač I. reda i potrošač II. reda?	2. pitanje
	A. poskok B. suri orao C. mrki medvjed D. poljski skakavac E. medicinska pijavica	1
3.	U kojem obliku biljke dobivaju dušik iz dušičnih gnojiva?	3. pitanje
	A. N ₂ i NO ₂ B. N ₂ i NH ₄ ⁺ C. NH ₄ ⁺ i N ₂ O D. NH ₄ ⁺ i NO ₃ ⁻ E. N ₂ O i NO ₃ ⁻	1
4.	Koji redoslijed prikazuje pravilno poredane vrste od one koja ima najmanji areal do one koje ima najveći areal?	4. pitanje
	A. velebitska degenija – sredozemna medvjedica – čovječja ribica – smeđi medvjed B. čovječja ribica – velebitska degenija – sredozemna medvjedica – smeđi medvjed C. sredozemna medvjedica – velebitska degenija – čovječja ribica – smeđi medvjed D. velebitska degenija – čovječja ribica – sredozemna medvjedica – smeđi medvjed E. čovječja ribica – sredozemna medvjedica – velebitska degenija – smeđi medvjed	1

II. SKUPINA ZADATAKA

U Obrazac za odgovore upiši slova DVAJU točnih odgovora. Djelomično točno riješen zadatak također donosi bodove. Ako je upisano više od dva odgovora, zadatak NE donosi bodove.

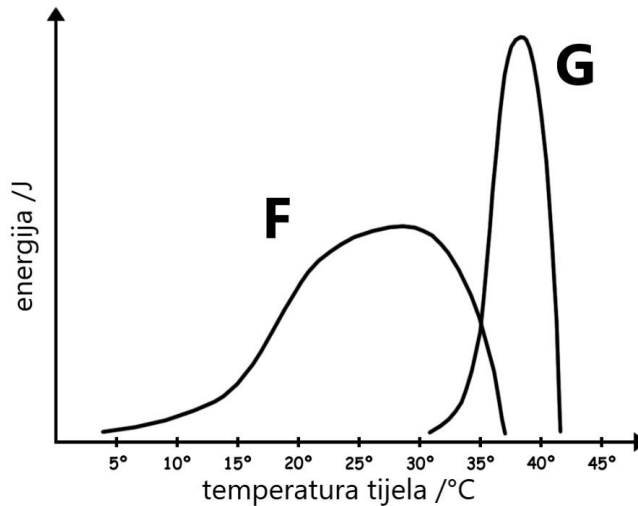
5.	Koje tvari lišajevi moraju uzimati iz svojega okoliša kako bi preživjeli na golim stijenama?	5. pitanje
	A. kisik B. glukozu C. proteine D. celulozu E. ugljikov dioksid	2
6.	Koji su od navedenih parova vrsta u kompeticiji za hranu na svojem prirodnom staništu?	6. pitanje
	A. hijena i lav B. djetlić i šojka C. pastrva i šaran D. čimpanza i orangutan E. šumska sova i bjeloglavi sup	2
7.	Koje su prilagodbe pustinskoga skočimiša na uvjete staništa?	7. pitanje
	A. dehidrirani izmet B. sposobnost estivacije C. mokraća smanjene koncentracije D. mali omjer površine i volumena uški E. mali omjer površine i volumena tijela	2
8.	Koje od navedenih tvari nitrifikacijske bakterije koriste kao izvor energije za sintezu organskih tvari iz anorganskih?	8. pitanje
	A. nitriti B. nitrati C. proteini D. amonijak E. atmosferski dušik	2
9.	Kojim od navedenih procesa biljke sudjeluju u kruženju ugljika?	9. pitanje
	A. vežu ugljikov dioksid u molekule kisika B. ugrađuju ugljikov dioksid u organsku tvar C. razgrađuju glukozu na ugljikov dioksid i vodu D. spajaju molekule kisika i vodu u organsku tvar E. spajaju molekule kisika i ugljikovog dioksida u glukozu	2

III. SKUPINA ZADATAKA

Odredi točnost tvrdnja. Ako je tvrdnja točna, upiši redosljedno na odgovarajuće mjesto u Obrascu za odgovore slovo T, a ako nije točna, slovo N. Ako je uz istu tvrdnju upisano i slovo T i slovo N, zadatak NE donosi bodove. Djelomično točno riješen zadatak također donosi bodove.

10.	Odredi točnost tvrdnja o carstvima živoga svijeta.		10. pitanje
			3
	A.	U protiste (protoktiste) ubrajamo sve jednostanične autotrofne ili heterotrofne organizme.	
	B.	Protisti (protoktisti) su jedino carstvo živoga svijeta u koje ubrajamo organizme čije stanice nemaju jezgru.	
	C.	Životinje su jedino carstvo živoga svijeta koje ne uključuje autotrofne organizme.	
	D.	U životinje ubrajamo isključivo višestanične heterotrofne eukariote čije je tijelo izgrađeno od tkiva.	
	E.	Stanice pripadnika biljnoga carstva građom se razlikuju od stanica pripadnika životinjskoga carstva.	

Pažljivo promotri sliku koja prikazuje ukupnu energiju oslobođenu metabolizmom u organizmu **F** i organizmu **G** u ovisnosti o njihovoj temperaturi tijela. Organizmi **F** i **G** su kopneni kralježnjaci podjednake veličine tijela.

izvor slike: Wikipedia (autor: Petter Bøckman)

11.1. Odredi točnost tvrdnja koje se odnose na organizme **F** i **G**.

11.	A.	Organizam G je homeoterman.	
	B.	U optimalnim uvjetima okoliša, organizam F troši manje energije od organizma G .	
	C.	Pri temperaturi okoliša od 20°C organizam F troši više energije od organizma G .	
	D.	Temperaturni je optimum okoliša organizma G između 37°C i 41°C.	
	E.	Organizam F ima manju vjerojatnost za preživljavanje od organizma G na svim kopnenim staništima.	

11.2. Odredi točnost tvrdnja koje se odnose na organizme **F** i **G**.

11.	A.	Boravak na različitim dijelovima staništa tijekom dana može organizmu G pomoći regulirati temperaturu tijela.	
	B.	Boravak na različitim dijelovima staništa tijekom dana može organizmu F pomoći regulirati temperaturu tijela.	
	C.	Organizam G troši metaboličku energiju na hlađenje.	
	D.	Organizam F nastanjuje Antarktiku.	
	E.	Pustinje mogu nastanjivati organizmi koji tjelesnu temperaturu reguliraju poput organizma F i organizmi koji tjelesnu temperaturu reguliraju poput organizma G .	

11. pitanje

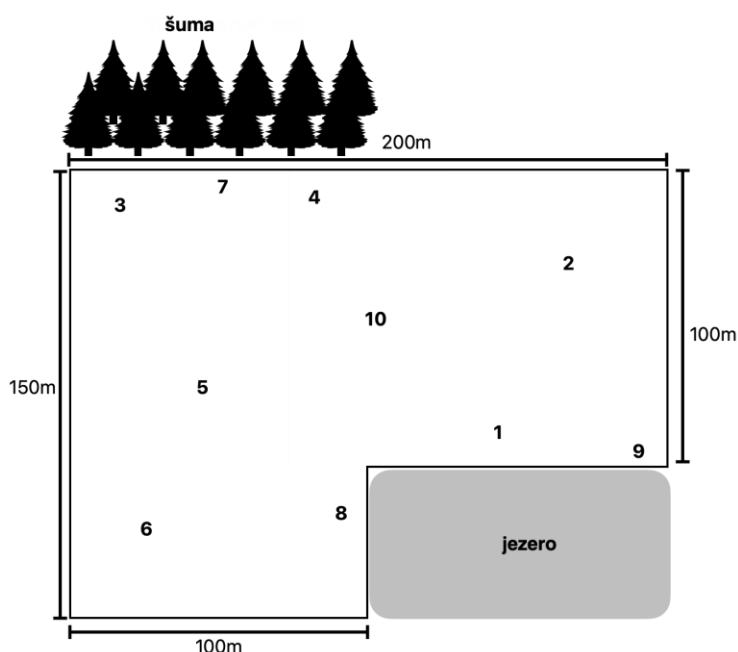
6

IV. SKUPINA ZADATAKA

U sljedećim zadacima pažljivo pročitaj uvodni tekst, promotri priložene slike, sheme ili grafičke prikaze te odgovore na postavljena pitanja upiši u Obrazac za odgovore. Broj bodova naveden je uz svaki zadatak. Djelomično točno riješen zadatak također donosi bodove.

12.

Učenici jedne škole uspoređivali su brojnost četiriju vrsta biljaka, u tablici označenih slovima **A, B, C i D**, na istome staništu. Istraživanje je provedeno na livadi prikazanoj na slici 1. Brojnost vrsta određivali su tako da su nasumično izabrali deset kvadrata staništa, svaki veličine 1 m², unutar kojega su brojili biljke. Na slici su brojevima označena područja livade na kojima su se nalazili kvadrati. Rezultati istraživanja prikazani su u tablici 1. Prouči sliku i tablicu te odgovori na pitanja.

Slika 1 Stanište na kojem je provedeno istraživanje

Tablica 1 Brojnost različitih vrsta biljaka

REDNI BROJ KVADRATA	BROJ JEDINKA VRSTE A	BROJ JEDINKA VRSTE B	BROJ JEDINKA VRSTE C	BROJ JEDINKA VRSTE D
1.	6	1	9	5
2.	9	7	0	6
3.	1	6	0	11
4.	0	6	0	12
5.	9	7	2	5
6.	11	5	1	5
7.	1	5	0	10
8.	8	1	12	7
9.	7	0	9	5
10.	8	9	1	7

12. pitanje

4

	12.1. Koliko iznosi procijenjen ukupan broj jedinka vrste A na livadi? 12.2. Kojim je brojem označen kvadrat na kojemu je zabilježena najmanja raznolikost vrsta? 12.3. Kojim je slovom označena vrsta koja najbolje podnosi sjenovito stanište?	

Slika prikazuje pojednostavnjenu hranidbenu mrežu arktičkoga područja. Strelice predstavljaju smjer prijenosa energije u hranidbenoj mreži. Prouči sliku i riješi zadatke.

13. pitanje

6

```

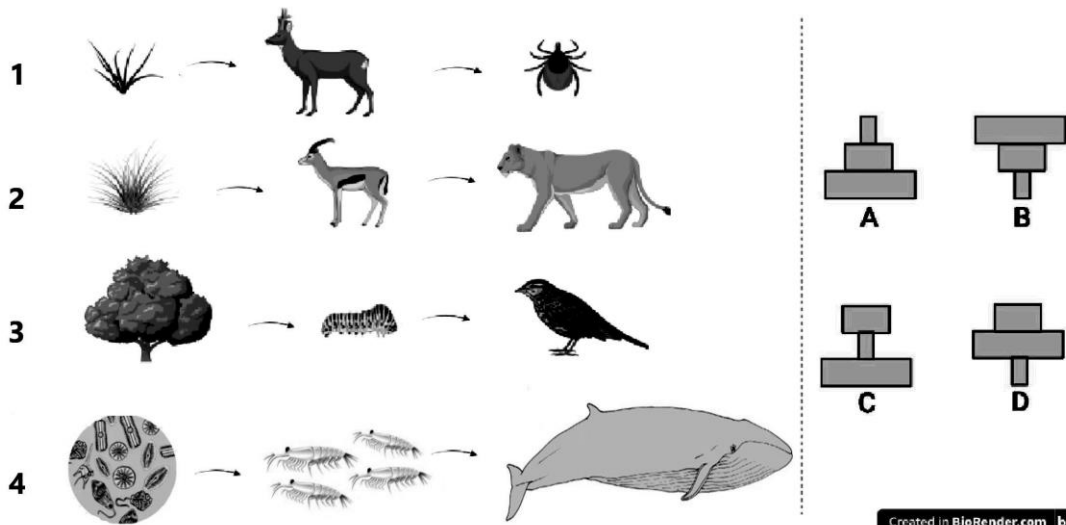
graph TD
    fitoplankton --> kril
    fitoplankton --> školjkaši
    kril --> grbavi_kit[grbavi kit]
    kril --> kit_narval[kit narval]
    kril --> tuljan
    školjkaši --> bakalar
    školjkaši --> morž
    lignja --> tuljan
    lignja --> bakalar
    tuljan --> polarni_medvjed[polarni medvjed]
    bakalar --> polarna_lisica[polarna lisica]
    morž --> polarna_lisica
    polarna_lisica --> polarni_medvjed
    grbavi_kit --> kit_ubojica[kit ubojica]
    
```

Created in BioRender.com bio

- 13.1. Koliko je potrošača II. reda prikazano na hranidbenoj mreži?
- 13.2. Koja je vrsta vršni predator u hranidbenim lancima u koje je uključen bakalar?
- 13.3. Navedi vrstu iz hranidbene mreže koja je u kompeticiji za hranu s moržem.
- 13.4. Koji član hranidbenoga lanca ima najmanje dostupne energije u hranidbenim lancima koji započinju fitoplanktonom, a završavaju polarnim medvjedom?
- 13.5. Unutar hranidbenih lanaca dolazi do prijenosa energije iz jedne u drugu kariku lanca. Svaka karika unutar hranidbenoga lanca ima dostupno samo 10 % energije od prethodne karike. Koliko dostupne energije izražene u kcal po kvadratnom metru staništa po satu ($\text{kcal/m}^2 \times \text{h}$) imaju lignje ako je kitovima ubojicama u tome hranidbenom lancu dostupno $0,107 \text{ kcal/m}^2 \times \text{h}$?
- 13.6. Navedi sve poikilotermne kralježnjake u sustavu prikazane hranidbene mreže.

Na lijevoj strani slike prikazana su četiri hranidbena lanca označena brojevima od 1 do 4. Na desnoj strani slike prikazani su različiti oblici piramide brojnosti i piramide biomase označeni slovima od A do D. Prouči sliku i riješi zadatke.

14. pitanje
5

Created in BioRender.com blo

14.1. Ispuni tablicu tako da svakome hranidbenom lancu pridružiš slovo uz odgovarajući oblik piramide brojnosti i piramide biomase. Svaku piramidu možeš upotrijebiti jednom ili više puta.

hranidbeni lanac	piramida brojnosti	piramida biomase
1.		
2.		
3.		
4.		

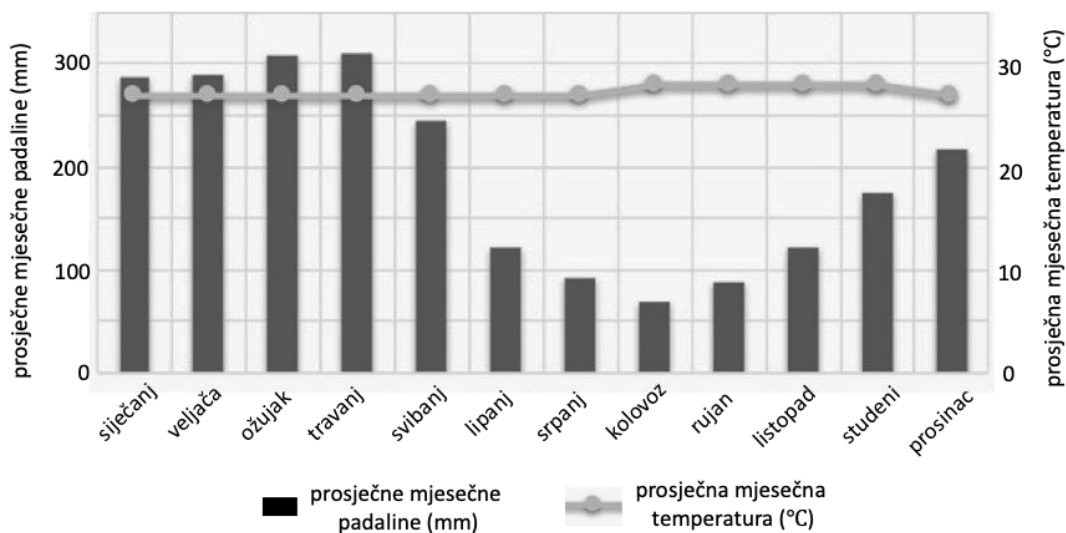
14.2. Koja su dva biotička odnosa prisutna u hranidbenim lancima označenima brojevima 1 i 2?

Slike prikazuju podatke o dvama različitim biomima označenima slovima **A** i **B**. Za biom **A** prikazana je prosječna mjesečna količina padalina i prosječna mjesečna temperatura dok je za biom **B** prikazano geografsko područje koje taj biom zauzima. Prouči slike i riješi zadatke.

15. pitanje

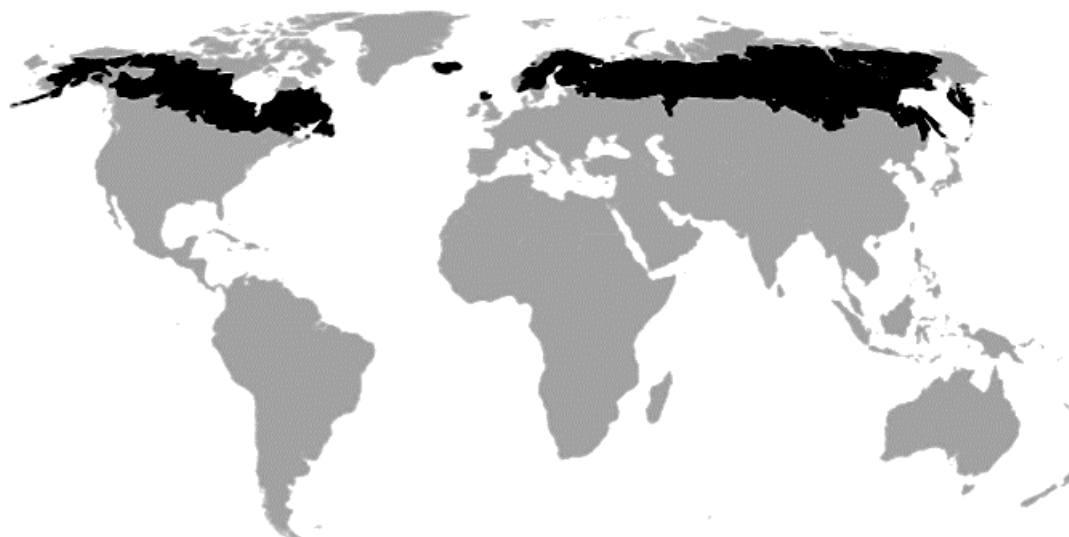
8

BIOM A

15.

BIOM B

područje na kojem se rasprostire biom

izvori slika:
NASA – earth observatory (izmjene - slika prevedena na hrvatski)
Wikipedia; autor: MbaldwinSmith (izmjene – uz sliku dodana legenda)

15.1. Koji je naziv bioma **A**, a koji bioma **B**?

15.2. Odredi točnost sljedećih tvrdnja.

A.	Biljke koje nastanjuju područje bioma A u pravilu imaju širi raspon ekološke valencije za temperaturu nego za padaline.	
B.	Na području bioma A količina padalina izravno je proporcionalna temperaturi zraka.	
C.	U vegetaciji bioma B dominiraju mahovine i nisko raslinje.	
D.	Dijelove bioma B nastanjuju tapiri.	
E.	Biom A ima veću raznolikost vrsta gmazova od bioma B .	

15.3. Odredi točnost sljedećih tvrdnja.

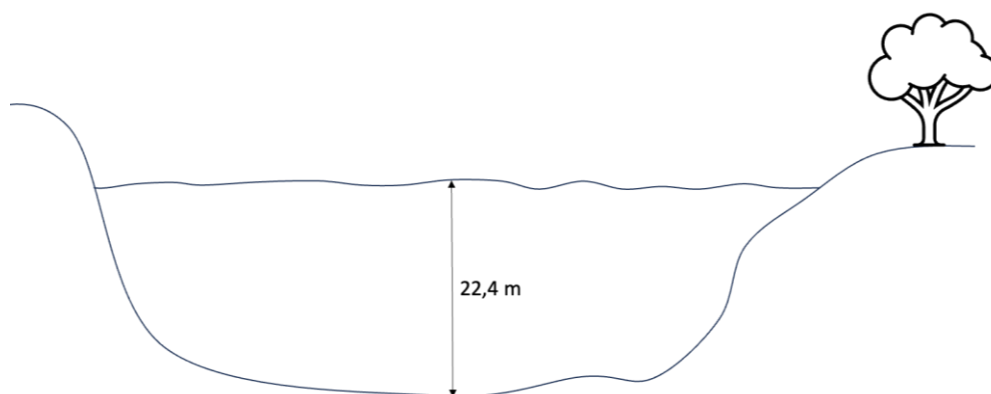
A.	Biom B ima veću ukupnu bioraznolikost od bioma A .	
B.	U biomu A do tla dopire velika količina svjetlosti što je razlog velikoj raznolikost prizemnih biljaka u tome biomu.	
C.	Kruženje tvari i protjecanje energije brže je u biomu B .	
D.	Prosječna godišnja količina padalina u biomu A veća je u odnosu na biom B .	
E.	Primarna produkcija (kcal/ha) manja je u biomu B u odnosu na biom A .	

Istraživane su četiri različite vrste koje nastanjuju jedno jezero u kontinentalnoj Hrvatskoj. U tablici su prikazani rezultati istraživanja raspona dubina na kojima obitavaju istraživani organizmi. Na slici je prikazan izgled jezera. Prouči tablicu i sliku te riješi zadatke.

16. pitanje

4

organizam	raspon dubina (m)
A	0 – 12,7
B	6,3 – 16,3
C	10,2 – 20,8
D	22,0 – 22,4

16.

16.1. Navedi raspon dubina unutar kojega zajedno žive tri vrste iz tablice.

16.2. Kojim je slovom u tablici označen organizam koji ubrajamo u bentos?

16.3. Tijekom zimskih mjeseci temperatura zraka pada ispod -7°C .

Kakva je u tim mjesecima temperatura, a kakva gustoća vode na dnu jezera u odnosu na vodu na površini?

16.4. Na dnu jezera s vremenom se nakuplja sediment te se dubina jezera smanjuje. Kako nazivamo takvu postupnu promjenu ekosustava?